

„Ez a könyv igazi gyógyír.
Azt hiszem, a világ kibillent
az egyensúlyából. Most nagy
szükségünk lenne a gróf
kifinomultságára
és úriemberségére.”

– Ann Patchett

Egy úr Moszkvában

*finep
selection*

AMOR TOWLES
NEW YORK TIMES BESTSELLERSZERZŐ

A M O R T O W L E S

Egy úr
Moszkvában

Első kiadás

Könyvmolyképző Kiadó, Szeged, 2019

1922. június 21.

GRÓF ALEKSZANDR ILJICS ROSZTOV A BELÜGYI
NÉPBIZTOSSÁG RÖGTÖNÍTÉLŐ BÍRÓSÁGA ELŐTT
Elnökölnek: V. A. Ignatov, M. Sz. Zakovszkij,
A. N. Koszarev elvtársak
Ügyész: A. J. Visinszkij

Visinszkij, ügyész: Mondja meg a nevét!

Rosztov: Gróf Alekszandr Iljics Rosztov, a
Szent András érdemrend birtokosa, a lovas
klub tagja, vadászmester.

Visinszkij: Ezek szép titulusok, de mi itt
semmire sem megyünk velük. Csak a rend
kedvéért, maga Alekszandr Rosztov, született
Szentpéterváron 1889. október 24-én?

Rosztov: Én vagyok.

Visinszkij: Mielőtt elkezdenénk, megjegyezném,
hogy életemben nem láttam még ennyi
díszgombot egy kabáton.

Rosztov: Köszönöm!

Visinszkij: Nem bóknak szántam.

Rosztov: Ez esetben a párbajmezőn követelek
elégtételt.

[Nevetés.]

Ignatov: Csendet a karzaton!

Visinszkij: Jelenlegi lakcíme?

Rosztov: Hotel Metropol, Moszkva, 317-es lakosztály.

Visinszkij: Mióta lakik ott?

Rosztov: 1918. szeptember 5. óta ez a lakhelyem. Közel négy éve.

Visinszkij: Foglalkozása?

Rosztov: Az arisztokratáknak nincsen foglalkozásuk.

Visinszkij: Értem. Akkor mivel tölti az idejét?

Rosztov: Evéssel, beszélgetéssel. Olvasással, elmélkedéssel. Csip-csup dolgokkal.

Visinszkij: Verseket is ír?

Rosztov: Azt beszélik rólam, hogy a tollammal vívom a csatáimat.

Visinszkij: [*Egy pamfletet mutat fel*] Ön a szerzője ennek az 1913-as költeménynek, melynek címe: *Hol van már?*

Rosztov: Nekem tulajdonítják.

Visinszkij: Miért írta ezt a verset?

Rosztov: Magától íródott. A szóban forgó reggelen történetesen épp az íróasztalnál ültem, amikor a vers úgy döntött, hogy rám kényszeríti magát.

Visinszkij: Hol is volt ez pontosan?

Rosztov: A Mentsvár déli szalonjában.

Visinszkij: Mentsvár?

Rosztov: A Rosztov rezidencia Nyizsnyij-Novgorodban.

Visinszkij: Hát persze! Értem. Milyen találó!
De térjünk csak vissza a maga versére!
A keletkezésekor, a levert 1905-ös felkelést
követő csendes forrongás éveiben sokan
úgy tekintettek rá, mint harci felhívásra.
Egyetért ön ezzel a meglátással?

Rosztov: Minden költemény cselekvésre szólít
fel.

Visinszkij: *[A jegyzeteibe pillant]* Ön
a következő év tavaszán hagyta el
Oroszországot és utazott Párizsba...?

Rosztov: Ha jól emlékszem, virágoztak az
almafák. Igen, minden valószínűség szerint
tavasz volt.

Visinszkij: Május 16., hogy pontosak legyünk.
Nos, mi megértjük, miért vonult önkéntes
száműzetésbe, sőt, még némi együttérzéssel
is viseltetünk a történetek miatt, amik
menekülésre készítették. Minket csupán
az 1918-as hazatérése aggaszt. Felmerül
a kérdés, vajon nem azzal a szándékkal
érkezett-e, hogy fegyvert ragadjon, és ha
igen, a forradalom ellen vagy mellett?

Rosztov: Attól tartok, már rég kiöregedtem
abból, hogy fegyvert ragadjak.

Visinszkij: Akkor miért jött haza?

Rosztov: Hiányzott az itthoni klíma.

[Nevetés.]

Visinszkij: Gróf úr, úgy látom, ön nem fogja fel a helyzet súlyosságát. Ezenkívül nem adja meg a bizottság tagjainak a nekik kijáró tiszteletet.

Rosztov: Annak idején a cárnő is ugyanerre panaszkodott.

Ignatov: Ügyész elvtárs! Ha megengedi...

Visinszkij: Titkár elvtárs!

Ignatov: Gróf úr, biztosra veszem, hogy sokan vannak a galérián, akik meglepően kellemes embernek találják önt, én a magam részéről azonban cseppet sem vagyok meglepve. A történelem bebizonyította, hogy a felső tízezer végső életcélja a kellem. Engem az lep meg, hogy a szóban forgó vers szerzőjéből egy léha semmirekellő lett.

Rosztov: Én úgy tudom, hogy az ember végső életcélját egyedül Isten ismerheti.

Ignatov: Valóban? Milyen kényelmes álláspont!
[A bizottság tizenkét percre visszavonul.]

Ignatov: Alekszandr Iljics Rosztov, a vallomása alapján joggal feltételezhetjük, hogy az az éleslátó elme, aki a *Hol van már?* című verset írta, visszavonhatatlanul megadta magát osztálya romlottságának, és most veszélyt jelent azokra az eszmékre, amiket egykoron maga is vallott. Ez alapján minden okunk meglenne arra, hogy kivezettessük a tárgyalóteremből, és falhoz állítsuk. A párt

vezetőségének tagjai közül azonban többen is a forradalmi ügy hőseként tartják számon önt. A bizottság véleménye tehát az, hogy önt vissza kell kísérni szeretett szállodájába. De tévedés ne essék: ha egyszer is kiteszi a lábát a Metropolból, agyonlövetjük. Kérem a következőt!

Aláírás

V. A. Ignatov

M. Sz. Zakovszkij

A. N. Koszarev

ELSŐ KÖNYV

1922

A nagykövet

1922. JÚNIUS 21-ÉN FÉL HÉTKOR, amikor Alekszandr Iljics Rosztovot a Kreml kapuján át kivezették a Vörös térre, verőfényes, hűvös nap volt. A gróf, egy pillanatra sem törve meg léptei ritmusát, kihúzta magát, és úgy szívta be a levegőt, mintha a víz alól bukna fel. Az ég ugyanolyan kék színben játszott, mint a Boldog Vazul-székesegyház festett kupolái. Rózsaszínjeik, zöldjeik és aranyaik olyan szépen csillogtak, mintha a vallás egyetlen célja kimerülne Isten dicséretében. Úgy tűnt, még az Állami Áruház kirkatai előtt trécselő bolsevik lányok ruhái is a tavasz utolsó napjait ünneplik.

– Adjisten, jóember! – szólította meg a gróf a tér szélén álldogáló Fjodort. – Látom, idén korán beérett a szeder!

A megrökönyödött gyümölcsárusnak ideje sem maradt a válaszra, mert a gróf már sietett is tovább, szépen pödört bajusza szétterült, mint a sirály szárnya. Miután áthaladt a Feltámadás-kapun, hátat fordított a Sándor-kert orgonáinak, és a Színház tér felé indult, ahol a pompázatos Hotel Metropol magasodott. Amikor a küszöbhez ért, a gróf rákacsintott Pavelre, a délutáni kapusra, majd kezet nyújtott a nyomában poroszkáló két katonának.

– Köszönöm, uraim, hogy épségben hazahoztak. Már nincs szükségem a szolgálataikra.

A katonák, bár mindketten szép szál legények voltak, kénytelenek voltak felnézni a sapkájuk alól, hogy viszonozzák a gróf pillantását, hiszen a gróf, akárcsak a Rosztov család összes férfi tagja tíz generációra visszamenőleg, majdnem két méter magas volt.

– Tovább! – vakkantotta a marconábbik katona a puskája tusán nyugtatva a kezét. – A szobájáig kísérvük.

A társalgóban a gróf széles mozdulatot tett, amivel egyidejűleg üdvözölte a rendíthetetlen nyugalmú Arkagyijt (aki a recepción teljesített szolgálatot) és az édes Valentinát (aki épp egy kisebb szobrot porolt le). Jóllehet a gróf már legalább századszor üdvözölte őket így, mindketten rémült döbbenettel meredtek rá. Ilyesfajta fogadtatásra számíthat az ember, ha nadrág nélkül érkezik egy előkelő vacsorára.

Miután elhaladt a kislány mellett, aki feltűnően vonzódott a sárga színhez, és most éppen egy magazint olvasgatott a kedvenc karosszékében, a gróf hirtelen megtorpant a cserepes pálmák előtt, és a kísérőihez fordult.

– Lifttel menjünk vagy a lépcsőn, uraim?

A katonák először egymásra néztek, aztán a grófra, szemmel láthatóan tanácstalanok voltak.

Hogyan győzedelmeskedhet egy katona a harcmezőn, tűnődött el a gróf, ha még azt sem tudja eldönteni, miként jusson fel az emeletre?

– Menjünk gyalog! – döntötte el önhatalmúlag, és, ahogy az akadémia óta mindig, kettesével vette a lépcsőfokokat.

A harmadik emeleten a gróf a lakosztálya felé indult a vörös szőnyeggel borított folyosón. Az egymásba nyíló háló, fürdőszoba,

étkező és szalon két és fél méter magas ablakai a Színház tér hársfáira néztek. A gróf itt szembesült a nap legesújabb hírével. A szoba sarkig tárt ajtaja előtt egy gárdakapitány állt, mellette Pasa és Petya, a szálloda londonierei. A két fiú zavartan sandított fel a grófra, lerítt róluk, hogy olyan feladatra kényszerítették őket, amit nem vesz be a gyomruk. A gróf a tiszthez fordult.

– Mit jelentsen ez, kapitány?

A kapitány, akit némileg készületlenül ért a kérdés, a jó kiképzésnek köszönhetően megőrizte tárgyilagosságát.

– Azért jöttem, hogy átkísérjem a lakhelyére.

– Ez a lakhelyem.

A kapitány arcán halvány mosoly játszott.

– Sajnos már nem – felelte.

A kapitány, faképnél hagyva Pasát meg Petyát, a személyzeti lépcsőhöz vezette a gróft és kíséretét, ami a szálloda közepén, egy szemet gyönyörködtető ajtó mögött bújt meg. A gyéren megvilágított, harangtoronyszerű lépcsőház ötlépésenként éles kanyart vett. Három kanyar után egy keskeny folyosóhoz értek, aminek ajtaja mögött egy fürdőszoba és hat barátcellára emlékeztető szoba sorakozott. A padlást eredetileg a Hotel Metropol vendégeinek inasai és szobalányai számára alakították ki, de miután a személyzettel való utazás kiment a divatból, a kihasználatlan szobákat az alkalmi vészhelyzetek megoldására, vagyis a fűrészáru, a törött bútorok és más vegyes törmelék tárolására vetették be.

A lépcsőhöz legközelebb eső szobát aznap ürítették ki, csak egy vaságy, egy háromlábú komód és az évtizedes por maradt benne. Az ajtó melletti sarokban kis szekrényke állt, olyan volt, mint egy telefonfülke, ezt utólag tették be a szobába. A tető ívét követő

mennyezet az ajtótól indulva fokozatosan lejtett, olyannyira, hogy az egyetlen pont, ahol a gróf kényelmesen kihúzhatta magát, a sakktábla méretű üveglappal felszerelt tetőablak volt.

Miközben a két ór önelégült arccal figyelt a folyosóról, a jó kapitány elmondta, azért rendelte magához a londonereket, hogy segítsenek a grófnak felhordani azt a kevés holmit, ami az új lakóhelyén elfér.

– És a többi?

– A nép tulajdonába kerül.

Tehát ezt találták ki, gondolta magában a gróf.

– Rendben.

Lefelé menet megszorozta a lépteit, az örök nem győztek utána loholni, puskaik hangosan kopogtak a falon. A harmadikra érve egyenesen a lakosztályába sietett, ahol a két londoner gyászos arckifejezéssel nézett rá.

– Semmi baj, gyermekeim! – nyugtatta meg őket a gróf, majd körbemutatott. – Ezt! Azt! Azokat is! Az összes könyvet!

A gróf többek között két fotelt, a nagymama keleti stílusú dohányzóasztalát és a kedvenc porcelántányérjait válogatta be az új lakóhelyére szánt bútorok közé. Továbbá a két elefántcsontból készült asztali lámpát meg a húga, Heléna portróját, amit még Szerov festett 1908-ban, amikor rövid ideig Mentsvárbán tartózkodott. Arról a bőröndről sem feledkezett meg, amit a londoni Asprey személyesen neki készített, és amit jó barátja, Miska találóan a Nagykövet névre keresztelt.

Valaki volt olyan kedves, és felküldette a gróf szobájába az egyik utazóládáját, így mialatt a londonerek felcipelték a fent említett holmikat, a gróf ruhákkal és személyes tárgyakkal töltötte meg a ládát. Amikor észrevette, hogy az örök lopva a szalonszalon álló két

üveg konyakot méregetik, azokat is a ládába hajította. Végül, miután a láda is felkerült az emeletre, az asztalra mutatott.

A két londiner, akinek égszínkéék egyenruhája már rendesen bepiszkolódott a nagy erőfeszítéstől, a sarkainál fogva megragadta az asztalt.

– De hiszen ez egy tonna! – szólt oda az egyik a másiknak.

– A királyok kastéllyal barikádozzák el magukat – jegyezte meg a gróf –, az úriemberek íróasztallal.

Miközben a londonerek kivonszolták a csarnokba az asztalt, a Rosztovok enyészetre ítélt állóórája gyászosan elütötte a nyolcat. A kapitány már rég visszatért a posztjára, az örök pedig, akiknek az ellenségessége időközben unalomba fordult, a falnak támaszkodva cigarettáztak, és a parkettára pöckölték a hamut, miközben a Szent Iván-napi verőfény feltartóztathatatlanul ömlött be a szalonba.

A gróf sóvárgó tekintettel lépett a lakosztály északnyugati ablakához. Hány órát töltött el ezen a helyen! Hány reggelen állt itt köntösben, kezében kávéscsészét szorongatva, hogy kifigyelje a Szentpétervárról érkezőket, akik az éjszakai vonatozástól megviselten szálltak ki a kocsikból? Hány téli estén gyönyörködött a szelíd hóesésben, miközben egy magányos, alacsony, köpcös járókelő árnyéka suhant el az utcalámpa alatt? Ebben a pillanatban, a tér északnyugati szélén, a Vörös Hadsereg fiatal tisztje szaladt fel a Nagyszínház lépcsőjén, alighanem lemaradt az esti előadás első félórájáról.

A gróf mosolyogva gondolt vissza az ifjúkorára, amikor ő is nagy előszeretettel érkezett az első felvonás után. Az Angol Klubban váltig állította, hogy csak egy italra marad, de végül három lett belőle. Aztán beugrott a várakozó kocsiba, átszáguldott a városon, felszokell a legendás lépcsőkön, és, akárcsak ez az ifjú, besurrant

az aranyozott kapun. Miközben a balerinák kecsesen táncoltak a színpadon, a gróf szabadkozva indult el szokásos helye, a huszadik sor felé, ahonnan zavartalan kilátás nyílt a páholyokban ülő hölgyekre.

Késve érkezni, gondolta magában sóhajtva a gróf. Az ifjúkor örömei! Azzal sarkon fordult, és körbejárta a szobákat. Először a szalon fenséges méreteit és két csillárját csodálta meg. Megcsodálta a kis étkező festett paneljeit és a bonyolult sárgaréz mechanizmust, ami a hálószoba kétszárnyú ajtaját zárta. Egyszóval úgy méricskélte a berendezést, mint egy potenciális vevő, aki először látja a szobákat. A hálószobába érve megállt a márványlapú asztal előtt, amin válogatott régiségek sorakoztak. Kézbe vett egy ollót, a hűga szerzeménye volt. A kócsagot formázó szerszám, aminek hosszú ezüstpengéje a csórt, kicsike aranyozott tengelycsavarja a madár szemét jelképezte, olyan finom volt, hogy a gróf alig bírta átdugni a hüvelyk- meg a mutatóujját a gyűrűkön.

A gróf végigtekintett a helyiségen, gyors leltárt vont, mi mindent kell hátrahagynia. Az a kevés személyes holmi, bútor és műtárgy, amit négy éve idehozott a lakosztályba, már eleve komoly rostálás eredménye volt. Mikor a gróf tudomást szerzett a cár kivégzéséről, azon nyomban elhagyta Párizst. Húsz nap alatt hat nemzetet és nyolc – öt különböző zászló alatt harcoló – zászlóaljon kellett átverekednie magát, mire 1918. augusztus 7-én, vállán egy szál háti-zsákkal, végre megérkezett Mentsvárba. Bár a vidéket a teljes zűrzavar, a háztartást pedig az ínség fenyegette, Rosztov nagyanja, a grófné, jó szokásához híven fegyelmezett maradt.

– Szása – mondta, és még csak fel sem kelt a székéből –, de örülök, hogy eljöttél! Bizonyára kopog a szemed az éhségtől. Uzsonnázz velem!

A grófné – miután az unokája elmagyarázta neki, miért életbe vágó, hogy elhagyja az országot, és felsorolta, milyen intézkedéseket tett a szökése érdekében – végül megértette, hogy nincs más lehetősége. Megértette, hogy jóllehet minden szolgája kész lenne elkísérni őt, csak kétfős személyzettel kelhet útra. Azt is megértette, hogy unokája és egyetlen örököse, akit tízéves korától ő nevelt, miért nem megy vele.

A gróf mindössze hétéves volt, amikor olyan csúfos vereséget szenvedett a szomszéd fiútól dámajátékban, hogy annak a fáma szerint sírás, szitkozódás és egy felborított játéktábla lett az eredménye. A sportszerűség hiánya miatt a gróf kemény atyai szidalmakat kapott és vacsora nélkül feküdt le. Az ifjú gróf elkámpicsorodva szorongatta a takaróját, amikor belépett a nagyanyja. A grófné leült az ágy végébe, az arcáról mélységes együttérzés sugárzott.

– A vereségben nincs semmi kellemes – szólalt meg –, és az az Obolenszkij gyerek egy hólyag. De, Szása, drágaságom, miért játszol a kezére?

Rosztov és a nagyanyja ebben a szellemben váltak el egymástól, könnyek nélkül, a Peterhof dokkjában. Aztán a gróf visszatért a családi birtokra, hogy lezárja az épületet.

Gyors egymásutánban söpörték ki a kéményeket, ürítették ki az éléskamrát és takarták le a bútorokat. Mintha a család visszatérne Szentpétervárra, mert kezdődik a szezon, csakhogy ezúttal mindenkinek szabadon engedtek: a kutyákat az óljaikból, a lovakat az istállóból, még a szolgákat is felmentették a kötelességeik alól. A gróf, miután egyetlen kocsira zsúfolta fel a Rosztov család legszebb bútorait, bereteszte az ajtókat, és elindult Moszkvába.

Fura, állapította meg magában a gróf, mielőtt elhagyta volna a lakosztályát. Csecsemőkorunktól kezdve arra tanítanak minket,

hogyan búcsúzzunk el a barátainktól és a családtagjainktól. Kikísérjük a szüleinket és a testvéreinket a vasútállomásra, meglátogatjuk az unokatestvéreinket, iskolába járunk, belépünk a hadseregbe, megházasodunk vagy külföldre utazunk. Az embernek az az élménye, hogy állandóan egy számára kedves személy vállal szorongatja, minden jót kíván neki, és egyedül az vigasztalja, hogy az illető hamarosan úgymint hírt ad magáról.

Az élet azonban arra már nem tanít meg bennünket, hogyan búcsúzzunk el a legkedvesebb tárgyainktól. Ha mégis megpróbálná? Nem örülnék neki. Mert a legkedvesebb tárgyainkhoz végeredményben jobban ragaszkodunk, mint a barátainkhoz. Költséget és fáradságot nem kímélve egyik helyről a másikra cipeljük őket, leporoljuk és kifényesítjük a lapjaikat, leszidjuk a gyerekeket, ha a közelükben rajcsúroznak, mindeközben pedig hagyjuk, hogy az emlékeink egyre komolyabb jelentőséggel ruházzák fel őket. Ez az a szekrény, emlegetjük nagy előszeretettel, amiben annyiszor elbújtunk kisfiúkorunkban; és ez az az ezüst gyertyatartó, ami karácsonykor az asztalunkat díszítette; ez az a zsebkendő, amivel az a lány felitatta a könnyeit, és így tovább. Amíg meggyőződésünk nem válik, hogy ezek a féltve óvott holmik, egy elveszett társsal ellentétben, valódi vigaszt nyújthatnak nekünk.

Pedig, természetesen, a tárgyak csak tárgyak.

A gróf tehát, miután a zsebébe csúsztatta a húga ollóját, még egyszer utoljára végigtekintett megmaradt örökségén, aztán örökre kiradírozta sajnó szívéből.

Egy óra múlva a gróf, miközben fel-le rugózott az új matracán, hogy beazonosítsa az ágyrugók hangfekvését (gisz), szemügyre vette a

szobában felhalmozott bútorokat, és arra gondolt, ifjúkorában leg-hőbb vágya volt, hogy gőzhajóval utazhasson Franciaországba, vagy expresszvonaton Moszkvába.

Miért vágyott annyira ezekre az utazásokra?

Mert mindkét járművön kicsik a hálófülkék!

Micsoda felfedezés volt, hogy az asztalt nyom nélkül lehet lehaj-tani, hogy a fiókokat az ágy lábába építették be, hogy a falra sze-relt lámpák épp csak egy újságlap megvilágítására alkalmasak! Ez a tervezői praktikum zene volt a fiatal elmének. Célirányosságot és a kaland ígérését hordozta magában. Ilyen lehetett Nemo kapi-tány hálófülkéje, amikor húszezer mérföld mélyre merült a tenger-ben. És akad-e olyan épkézláb kamasz, aki ne cserélne el száz pa-lotában töltött éjszakát egyetleneggyel, amit a *Nautilus* fedélzetén tölthet?

Nahát. Végre ez az álom is teljesült.

Ráadásul most, hogy a bolsevikok ideiglenesen a fél második emeletet kisajátították, hogy egymás után gépelhessék a direktívái-akat, a hatodik emeleten legalább nyugodtan lehetett gondolkodni.²

A gróf felállt, és rögtön beverte a fejét a csapott mennyezetbe.

– Így is van – mondta.

A gróf félretolta az egyik fotelt, aztán az ágyra helyezte az ele-fántos lámpákat, és felnyitotta a bőröndjét. Először a Delegáció

² Jakov Szverdlov, az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság első elnöke va-lójában egy szinttel a gróf lakosztálya alá zárta be az alkotmányozási bizottságot, és kijelentette, hogy addig nem fordítja el a kulcsot, amíg a bizottság be nem fejezi a munkát. Ennek volt köszönhető, hogy egész éjszaka kattogtak az írógépek, és végül megszületett a történelmi dokumentum, ami lelkiismereti szabadságot (13. cikkely), szólásszabadságot (14. cikkely) és gyülekezési szabadságot (15. cikkely) biztosított az oroszoknak, de fenntartotta magának a lehetőséget, hogy visszavonja ezeket a joga-t, amennyiben azokat „a szocialista forradalom kárára használják” (23. cikkely)!

fényképét vette elő belőle, és az asztalra helyezte, ahol eddig is állt. Aztán a két konyakosüveget meg az apja ingaóráját húzta elő. De miután a nagymama színházi lornyettjét is az íróasztalra tette, szárnysuhogás terelte a figyelmét a manzárdablak felé. Bár az ablak mindössze akkorka volt, mint egy meghívókártya, a gróf jól látta, hogy egy galamb telepedett a párkány részegélyére.

– Légy üdvözölve! – mondta a gróf. – Milyen kedves tőled, hogy benéztél!

A galamb konok felfuvalkodottsággal nézett rá, aztán megkapirgálta a fémcsíkot, és szaporán megkocogtatta az ablaküveget.

– Igen – ismerte el a gróf. – Mondasz valamit.

A gróf már éppen elmagyarázta volna újdonsült szomszédjának, mi az oka, hogy ilyen váratlanul érkezett, amikor valaki finoman megköszöri a torkát a folyosón. A grófnak hátra sem kellett fordulnia, így is tudta, hogy Andrej, a Bojarszkij főpincére az, mivel az ő szokása volt így félbeszakítani a társalgást.

A gróf odabíccentett a galambnak, jelezvén, hogy majd később folytatják a beszélgetést, és begombolta a zakóját, de amikor megfordult, látta, hogy Andrej nem egyedül érkezett: egyszerre három szállodai alkalmazott toporgott az ajtóban.

A délceg tartású, hosszú és finom kezű Andrej; Vaszilij, a szálloda utolérhetetlen concierge-e; és Marina, a rebbenő tekintetű, félenk virágszál, akit a közelmúltban léptettek elő szobalányból varrónővé. Mindhármuknak ugyanaz a zavart döbbenet ült az arcán, mint amit a gróf néhány órával korábban Arkagyijon és Valentinán is észrevett, és Rosztov hirtelen megértette: amikor reggel beszállt a kocsiba, ezek azt hitték, hogy soha többé nem tér vissza. Úgy botorkált elő a Kreml falai mögül, mint egy pilóta a lezuhant repülőgép roncsai közül.

– Drága barátaim – mondta a gróf –, felteszem, már alig várják, hogy beszámoljak a mai nap eseményeiről. Mint tudják, meghívtak a Kremlbe egy kis tereferére. Ott a jelenlegi rendszer kecskeszakállas tisztviselői azt a határozatot hozták, hogy mivel arisztokratának születtem, büntetésül egész hátralévő életemet... ebben a szállodában kell leélnem.

Az éljenzés hallatán a gróf egyenként kezét fogott a vendégeivel, hogy szívből jövő elismerését és köszönetét fejezze ki baráti támogatásukért.

– Jöjjenek csak, jöjjenek!

A három szolga együtt nyomakodott beljebb az ingatag bútor-tornyok között.

– Ha lenne olyan kedves! – nyújtotta át a gróf Andrejnek az egyik üveg konyakot.

Aztán a Nagykövet elé térdelt, feltépte a kapcsokat, és úgy nyitotta ki a bőröndöt, mint valami hatalmas könyvet. A bőrönd belsejében, gondosan rögzítve, ötvenkét pohár – pontosabban, huszonhat *pár* pohár – pihent, mindegyik a megfelelő formára fújva, az öblös burgundispoharaktól kezdve egészen a bájos kis kupicáig, amiket a dél-európai tarkabarka likőrök számára terveztek. A pillanat hevében a gróf véletlenszerűen választott ki négy poharat, és körbeadta őket, míg Andrej, aki időközben kihúzta a dugót a palackból, elvégezte a kitüntetett feladatot.

Amikor már minden vendég a kezében szorongatta a konyakját, a gróf magasra emelte a poharát.

– A Metropolra! – kiáltotta.

– A Metropolra! – visszhangozták a többiek.

A gróf vérbeli házigazda volt, így a következő egy órában, miközben újratöltötte a poharakat és élénk beszélgetésbe elegyedett

a többiekkel, ösztönösen megérezte, milyen hangulat uralkodik a szobában. A pozíciójához illő szertartásosság ellenére Andrej ezen az estén őszintén mosolygott és néha még el is kacsintotta magát. Vaszilij, aki mindig kimért precízséggel ismertette a város nevezetességeihez vezető útvonalakat, olyan lendületesen hadart, mint aki másnap talán már nem is fog emlékezni arra, amit összehordott. De a legszebb volt az egészben, hogy még a félénk Marina sem kapta a szája elé a kezét kuncogás közben.

A grófnak ezen az estén különösen jólesett, hogy a vendégei ilyen emelkedett hangulatban vannak, persze annyira azért nem volt hiú, hogy azt képzelje, kizárólag az ő hajszál híján való megmenekülése vidította fel a társait. Pontosan tudta, hogy a Delegáció tagjai 1905 szeptemberében írták alá a portsmouthi békét, és ezzel lezárult az orosz–japán háború. A békekötés óta eltelt tizenhét évben – ami alig egynemzedéknyi idő – Oroszország egymás után szenvedett el egy világháborút, egy polgárháborút, két éhínséget és az úgynevezett Vörös Terrort. Röviden, általános zűrzavar uralkodott, ami senkit sem kímélt. Az emberek, akár baloldaliak voltak, akár jobboldaliak, vörösek vagy fehérek, a körülményeik akár javultak, akár rosszabbra fordultak, végre ihattak egyet a nemzet egészségére.

Tíz órakor a gróf a csigalépcsőhöz vezette a vendégeit, és ugyanazzal az ünnepélyességgel kívánt nekik jó éjszakát, mint amelyet a szentpétervári rezidenciájának kapujában állva mutatott volna. Miután visszatért a szobájába, ablakot nyitott (noha az nem volt nagyobb egy postabélyegnél), kitöltötte a maradék konyakot, és helyet foglalt az íróasztalnál.

TETSZIK? MI IS NAGYON SZERETJÜK.

Szívből ajánljuk,
ha öröme és felszabadult percekre vágysz!

**Már rendelhető!
ÉLVEZD MIHAMARABB!**

**MOST
KEDVEZMÉNNYEL**

lehet a tiéd!

[Megnézem.](#)

NE HAGYD KI!

Rendeld meg most a kiadónál!

Még több jó könyv

megjelenését támogatom veled.

[Imádom a jó könyveket. Kérem máris!](#)

A XVI. Lajos Párizsában készült asztalt, amit a kor kívánalmainak megfelelően aranyozott faragványok és bőr fedőlap díszített, a keresztapja, Gyemidov nagyherceg hagyta a grófra. A bozontos fehér pofaszakállal, halványkék szemmel és aransujtásos váll-lappal büszkélkedhető nagyherceg négy nyelven beszélt és haton olvasott. Soha nem házasodott meg, ő képviselte az országot Portsmouthban, három birtokot vezetett, és úgy általában többre tartotta az igyekezetet az üres fecsegésnél. Mindenekelőtt azonban nyegle kadétként szolgált a gróf apja mellett a lovasságnál. Így lett a nagyherceg a gróf éber őrangyala. És amikor a gróf szülei 1900-ban néhány órányi eltéréssel belehaltak a kolerába, a nagyherceg volt az, aki félrevonta az ifjú grófot, és elmagyarázta neki, hogy erősnek kell maradnia a kishúga kedvéért; hogy a balsors sokféle formát ölthet; hogy az az ember, aki nem ura a helyzetének, szükségszerűen a körülményei áldozatává válik.

A gróf végighúzta tenyerét az íróasztal rücskös felületén.

A nagyherceg hány és hány szava tükröződhet ezekben a halvány bemélyedésekben? Több mint negyven éven át íródtak itt a szolgáknak szánt tömör utasítások, az államférfiaknak szánt észérvek, a barátoknak szánt cirkalmas tanácsok. Egy szó, mint száz, ez az íróasztal nagy idők nagy tanúja.

A gróf kiitta a poharát, majd hátratulolta a székét, és leült a földre. Az asztal jobb első lába mögé csúsztatta a kezét, amíg meg nem találta a csappantyút. Lenyomta, kinyílt a titkos ajtó, felfedve a bársonnyal bélelt üreget, ami, csakúgy, mint a másik három asztalláb belseje, színültig volt arannyal.